

وہست نامہ می شہر عی

نووسینی

دکتور : کہمال صادق یاسین

ماموستا لہ کولٹری زانستہ ئیسلامیہ کان

لہ ہدولیر

منتوی قرأ الثقافی

www.igra.ahlamontada.com

۱۳۸۵ھ ۱۴۲۵ھ

۱۳۸۵ھ ۱۴۲۵ھ

۱۳۸۵ھ ۱۴۲۵ھ

جایی بہ کہم

منتدى اقرأ الثقافي

www.igra.afhamontada.com

وهسيهت نامه‌ی شهرعی

نوسینى

د . کمال صادق یاسین

ماموستا له کولیزى زانسته ئیسلامیه‌کان - هه‌ولیر

۲۰۱۳ زاینى

۱۴۳۵ کۆچى

۲۷۱۳ کوردى



پیشگی :

سو پاس بؤ تہ و خودایہی کہ داوای یارمہ تی و کومہک و لیخوشبوونی لیدہ کہین، و پہنای پی دہ گرین لہ خرابہی دہ روون و کارو کردہ وہ مان، ہرکہ سیٹک خودای گہ ورہ ہدایہ ت و پینمونی بکات بؤ سہر ثانی پیروزی نیسلام، کہ س ناتوانیت گومپای بکات، وہ ہرکہ سیٹکیش تہ و گومپای بکات (بہوی کارو کردہ وہی خرابی خویہ وہ) کہ س ناتوانیت ہدایہ تی بدات و پینمونی بکات، شاہیدی دہ دم کہ ہیچ پەرستراویکی بہہ ق نیبہ جگہ لہ خوی گہ ورہ و پەرہ ردگار (اللہ)، و ہیچ شہریک و ہاوہ لیک نیبہ، وہ شاہیدیش دہ دم موحمہد بہ ندہ و پیغہ مبری خودایہ .

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تَقَاتِهِ وَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنتُمْ مُسْلِمُونَ﴾ (۱۰۲)^(۱)
 ﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَجِدَةٍ وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالًا كَثِيرًا وَنِسَاءً وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي تَسَاءَلُونَ بِهِ وَالْأَرْحَامَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ

(۱) آل عمران: ۱۰۲.

رَقِيبًا ﴿١﴾ ﴿٢﴾ ﴿بِأَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا﴾ ﴿٧٠﴾ يُصْلِحْ لَكُمْ أَعْمَالَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا ﴿٧١﴾ ﴿٣﴾.

پاشان سەلات و سەلام لەسەر سەرۆه‌ری گشت پێغه‌مبەرەکان،
گە‌وه‌ره و پێشه‌وا و پابه‌رمان موحه‌مه‌د و ئال و به‌یت و یاوه‌ران و
شوێنکه‌وتووانی بێت تا پۆژی قیامه‌ت.

خۆشه‌ویستان: مردن به‌ پیری و گه‌نجی نییه‌، مردن به‌وه‌ نییه‌
که‌ ته‌نها که‌سی نه‌خۆش، یان پیر و په‌که‌وته‌ بیات له‌گه‌ڵ خۆی،
نه‌خێر سوێند بێت به‌خواه‌موو که‌سێک له‌ ئێمه‌ دره‌نگ بێت یان
زوو تami ده‌چه‌ژێت و پێی ده‌گات، وه‌ له‌ به‌رئه‌وه‌ی که‌ هه‌یج که‌سێک
له‌ ئێمه‌ نازانی‌ت چ کاتی‌ک مردن ده‌بێته‌ میوانی و چ کاتی‌ک
به‌خه‌مان ده‌گرێت، پێویسته‌ له‌ سه‌رمان پێش نه‌وه‌ی نه‌و پۆژه‌ بێت
وه‌سه‌یه‌تی شه‌رعی خۆمان ئاماده‌ کردبێت.

وه‌ له‌ به‌رئه‌وه‌ی به‌شیکی زۆری موس‌لمانان شاره‌زا نین له‌ باب‌ه‌تی
وه‌سه‌یه‌تکردن و ئادابه‌کانی، به‌هۆی سه‌رقالی و به‌دواکه‌وتنی دونیای

(١) النساء: ١.

(٢) الاحزاب: ٧٠-٧١.

فانی و نہ‌بونی زانستی شہرعی لہ‌بہر نہ‌بوونی وہسیہ‌تنامہ؛ بۆیہ
 بہ‌پیویستم زانی نامیلکە‌یەکی پوختە بە کوردی و کورتی بنوسم
 دەربارە‌ی ئەم بابەتە گرنگ و چارە‌نووس سازە کە چاوەرێی گشت
 لایە‌کمان دە‌کات، تیایدا باسی چۆنیەتی وہسیەتکردنی شہرعی و
 حوکمە‌کە‌ی و مە‌رج ئادابە‌کانی بە‌گوێرە‌ی دە‌قە‌کانی قورئانی پیرۆز
 فەرموودە‌کانی پیغە‌مبە‌ری خودا ﷺ وە پوونکردنە‌وە‌ی گەرە
 زانیانی شہریەتی ئیسلام لەم بوارە‌دا بخەینە بە‌ریاس و لێ‌دوان.

بە‌پێ‌زان: دیارە بابەتی وہسیەت کردن لە کتێبە‌کانی فێقی
 ئیسلامی زۆر بە‌ دورو درێژی باس کراوە، بە‌لام من مە‌بە‌ستم زیاتر
 باسکردنی لایە‌نە ئیمانی و پۆ‌حی‌یە، وە‌ک ئامۆژگاری و
 خۆ‌نامادە‌کردن بۆ سە‌فە‌ری مردن و مالتا‌وایی یە‌کجاری لە‌ دنیا بە
 زادو زە‌خیرە و تووشوی چاکە‌وە، وە‌بە‌بیر هێنانە‌وە‌ی براو خوشکانی
 ئیماندارم بۆ‌ نوینی وہسیتنامە‌یە‌کی گرنگی شہرعی، تا لە‌ دوا‌ی
 خۆیان جێبە‌جێ بکری‌ت وە‌ بە‌تایبەتی لە‌ سەر‌دە‌میکی وە‌ک ئیستا
 کە‌ بیرمان بۆ‌ مردن زۆر لاوازە؛ وە‌تە‌مە‌نی درێژی دنیا بە‌تە‌مە‌نی
 خۆمان دە‌زانین، وە‌ مردن بە‌دور دە‌بینین لە‌ خۆمان، و بە‌وشی‌وە‌ی
 پیویستە‌ هە‌لسو‌کە‌وتی لە‌گە‌ڵدا ناکە‌ین، وە‌ دیارە خۆ‌نامادە‌کردن بۆ
 مردن یادکردنە‌وە‌ی سیمای نیشانە و پە‌وشتی پیاو‌چاکانە.

لہ خوای گہ ورہ دہ پاریمہ وہ کہ دین و ئیمانمان سہلامت بکات، و
 ئاخر خیریمان بہ قیسمت بکات، و دنیا جینہ ہیلین بہ بی
 نویسنہ وہی وہسیہ نامہ، و ہہ لسان بہ نہ نجامدان و جیبہ جی کردنی
 گشت حق و مافہ کانی خویمان و ہی خہ لکانی تر لہ ئہ ستومان، تا
 لہ پوژی قیامہ تدا گہ ردنمان ئازاد بیت و توبالی کہ سمان لہ مل
 نہ بیت و پہ شیمان نہ بین، زور جاران کہ سوکاری مردوی کوچکردو
 دہ کہ ونہ گیژاو گومان دہ بارہی قہ رزو حق و مافہ کانی
 مردوہ کہ یان لہ بہر نہ بون و نہ نویسنی وہسیہ تنامہ‌ی پوون و
 ناشکرا، بویہ پیویستہ مروئی بہرادر دریغی نہ کات لہ نویسنی
 وہسیہ تنامہ .

نووسہر

ہہ ولیر - ۹۴ گولان

۲۶ موحررہ می ۱۴۳۵ کوچی

۲۹ تشرینی دووہ می ۲۰۱۳ زابینی

پیتناسه‌ی وه‌سیهت :

وه‌سیهت‌کردن بریتیه له به‌خشینی مافی‌ک که له دوا‌ی مردن جیبه‌جی بکری‌ت .

له سه‌ره‌تای هاتنی ئیسلامه‌وه وه‌سیهت کردن به‌مالّ بۆ دایک و باوک و خزمان واجب بوو، به‌لام به‌ئایه‌ته‌کانی میرات دابه‌شکردن حوکمی واجب بوونه‌که‌ی (نه‌سخ) بووه‌وه، له‌گه‌ل نه‌وه‌شدا بپیری سوننه‌تی وه‌سیهت کردن له سینه‌کی مالّ و ساماندا هه‌ر به‌رده‌وام ماوه‌ته‌وه .

نازیزان: له‌سه‌ر هه‌موو موسلمانێکی با‌لغی عاقل، نیر بیت یان می، گه‌نج بیت یان پیر، پێویسته پێش مردنی ئه‌م وه‌سیه‌ته شه‌ریه بکات، بۆ ئه‌وه‌ی خزم و که‌سوکاره‌که‌ی پاش مردنی جیبه‌جیی بکه‌ن، که پێغه‌مبه‌ری خوا ﷺ فه‌رمانی پێ‌کردوه، ئومیده‌وارم له‌و که‌سانه‌ی ئه‌و وه‌سیهت نامه‌یه ده‌خویننه‌وه هه‌ستن به‌ بلۆکردنه‌وه‌ی له‌ناو چین و توێژه‌کانی کۆمه‌لگه‌دا، نه‌ک ته‌نها له‌ ووتاری مامۆستایان و پێگه‌و مال‌په‌ره ئه‌لکترۆنیه‌کاندا، بگه‌ر له‌ مزگه‌وت و شوینه گشتیه‌کانیشدا، بۆ ئه‌وه‌ی خه‌لکانێکی زیاتر سوودی لێ‌وه‌ربگرن و له‌ ناوه‌ڕێکه‌که‌شی تیپگه‌ن و حالّی ببن، هه‌تا به‌ یارمه‌تی خوای گه‌وره به‌هه‌موو لایه‌که‌وه بتوانین ئه‌م سوننه‌ته فه‌رامۆشکراوه له‌نیۆ کۆمه‌لی باوه‌رداراندا زیندوو بکه‌ینه‌وه .

به‌لگه‌کانی مه‌شروعیه‌تی - دروستی - وهسپه‌تکردن :

له‌ئایینی پیروزی ئیسلامدا وه‌سپه‌ت کردن کاریکی مه‌شروع و پێگا پیدراوه به‌پیی ده‌قه‌کانی قورئانی پیروژ، و فهرمووده‌ی سه‌حیحی پیغه‌مبه‌ری نازیز ﷺ، و کرده‌وه‌ی هاوه‌لانی به‌ریژ، و کۆده‌نگی زانایانی ئیسلامی له‌سه‌ره :

یه‌که‌م : به‌لگه‌ له‌ قورئانی پیروژ : خوای گه‌وره‌ له‌باره‌ی وه‌سپه‌ته‌وه‌ فهرموویه‌تی : ﴿ كُتِبَ عَلَيْكُمْ إِذَا حَضَرَ أَحَدَكُمُ الْمَوْتُ إِنْ تَرَكَ خَيْرًا الْوَصِيَّةَ لِلْوَالِدَيْنِ وَالْأَقْرَبِينَ بِالْمَعْرُوفِ ﴾^(۱)، واتا: خوای گه‌وره‌ له‌سه‌رتانی پئویست کردوه‌ه کاتیک به‌کیکتان نزیک‌ی سه‌ره‌مه‌رگ بوونه‌وه‌ و مائی هه‌بوو لئی به‌جیما، به‌ جوانی و پیکوپیک‌ی وه‌سپه‌ت بکات بۆ باوک و دایکی و خزمانیک که به‌شیان بۆ دیاری نه‌کراوه .

دووم : به‌لگه‌ له‌ سوننه‌تی پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ :

عه‌بدوللای کوپی عومه‌ر (خوای لئ پازی بی‌ت) ده‌گێڕپته‌وه‌ که پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ فهرموویه‌تی : ﴿ مَا حَقَّ إِمْرِيءَ مُسْلِمٍ لَّهِ شَيْءٌ يُّوصِي فِيهِ يَبِيتُ لَيْلَتَيْنِ إِلَّا وَوَصِيَّتَهُ

(۱) البقرة : ۱۸۰.

مکتوبہ عندہ ﴿^(۵)﴾، وانا: حق نییہ بۆ هیچ کہ سیکی
موسلمان ئەگەر شتیکی هەبێت و بیەویت وەسیەتی تێدا بکات
دوای مردنی، دوو شەوی بەسەردا بپوات مەگەر وەسیەتەکی
لای خۆی نووسرا بێت و لەژێرسەریدا بێت.

عەبدوللای کوپی عومەریش (خوا لییان پازی بێت) لەبارە
وەسیەتەو ووتویەتی: ﴿ما مرت علي ليلة منذ سمعت رسول
الله قال ذلك، إلا وعندي وصيتي﴾ ^(۶)، وانا: لەوەتە ی گویم لەو
فەرموودەیی پیغەمبەری خوا بوو ﴿دهرباره‌ی وەسیەت،
هیچ شەویک بەسەردا تی نەپەریوە که وەسیەتەکم لەپال
خۆم دانەنابێت .

هەر وەها پیغەمبەری خوا ﴿فەرموویەتی: ﴿المحروم من
حرم الوصية، ومن مات على وصية مات على سبيل وسنة، ومات على
تقى وشهادة، ومات مغفورا له﴾ ^(۷)، وانا: بێبەش ئەو کەسە کە
وەسیەت ناکات و فریای ناکەوێت، وە هەرکەسێک بە وەسیەتەو
بمریت، ئەوا لەسەر پێبازو سوننەتی پیغەمبەر ﴿وخواناسی و
شەهادەت و لیخۆشبوون وەفاتی کردووە .

(۵) رواه الشيخان .

(۶) رواه مسلم.

(۷) رواه ابن ماجه .

سینه‌م : به‌لگه‌کان له کرده‌وه‌ی هاوه‌لانی به‌ریز:

هاوه‌لانی به‌ریز (خوا له هه‌موویان پازی بیّت) له پیناو
په‌زامه‌ندی خوای گه‌وره ﷺ به به‌خشینی به‌شیک له مال و
سامانیان وه‌سیه‌تیان ده‌کرد .

چواره‌م : به‌لگه‌ی کۆده‌نگی زانایانی ئوممه‌تی ئیسلام :

هه‌ر له سه‌رده‌می هاوه‌لانی به‌ریز و پاش ئه‌وانیش له هه‌موو
چهرخ و سه‌رده‌میکدا زانایانی ئیسلام کۆده‌نگ بوون له‌سه‌ر
دروستی و مه‌شروعیه‌تی وه‌سیهت کردن، وه نه‌بیستراوه له
هیچ کامیان که پێگریان کردبیّت له‌وه‌ها کاریک .

موسلمان واجبه له‌سه‌ری تا له ژياندايه، هه‌رچی هه‌ق و مافیکی
خه‌لکی تری به‌سه‌ره‌وه‌یه بیانداته‌وه و بۆیان بگه‌پینیته‌وه، نه‌ک
پشتگوێیان بخات و خۆی لییان گێل و بێ ئاگا بکات تا‌کو نزیکي
سه‌ره‌مه‌رگ ده‌که‌ویتته‌وه، ئه‌وجا وه‌سیهت بۆ که‌سوکاره‌که‌ی بکات
به دانه‌وه‌ی .

ئهو که‌سه‌ی که توانای گرتنی پۆژووی هه‌یه، یان توانای
ئه‌نجامدانی هه‌جی هه‌یه، نابیت وه‌سیهت بکات به‌وه‌ی پاش مردنی
بۆی بکریّت، به‌لکو له‌سه‌ری واجبه ئهو پۆژووانه‌ی که قه‌رزار بووه
له‌به‌ر هه‌ر هۆیه‌ک بووه و نه‌یتوانیوه بیانگریّت خۆی تا له‌ژياندايه

بیانگریته‌وه، یان ده‌بیّت تاخۆی له ژياندايه چه‌جی ئیسلام بکات، نه‌ک وه‌سیهت بکات پاش مردنی چه‌جی‌کی بۆ بکه‌ن .

ئیمامی نه‌وه‌وی (په‌حه‌متی خۆای لی بیّت) ده‌لّیت: ئه‌م فه‌رمووده‌یه (مه‌به‌ستی فه‌رمووده‌ی عه‌بدوللّای کوپی عومهری پیشووه) هانی موسلمانان ده‌دات له‌سه‌ر وه‌سیهت کردن پیش مردن، موسلمانانیش کو‌ده‌نگن له‌سه‌ر فه‌رمان پیکردنی، به‌لام مه‌زه‌به‌ی ئیعه، واتا مه‌زه‌به‌ی شافیهی و مه‌زه‌به‌ی جمهورى زانایان له‌سه‌ر ئه‌وه‌ن وه‌سیهت کردن سوننه‌ته نه‌ک واجب، ئیمامی داود و جگه له‌ویش له‌که‌سانی زاهیری به‌لایانه‌وه واجب که موسلمان پیش مردنی وه‌سیهت بکات، به‌لام له‌پاستیدا ئه‌م فه‌رمووده‌یه به‌پاشکاوێ نه‌یفه‌رموه که وه‌سیهت نووسینه‌وه واجب، به‌لام مرؤف نه‌گه‌ر هاتوو قه‌رزێکی له‌سه‌ر بوو، یان مافی که‌سیکی تری به‌سه‌ره‌وه بوو، یان نه‌مانه‌ت و سپارده‌یه‌کی خه‌لکانیکی تری لا‌بوو، ئه‌وا له‌م کاته‌دا واجب ده‌بیّت له‌سه‌ری که وه‌سیهت بکات بۆ خزم و که‌سوکاره‌که‌ی، ئه‌و هه‌ق و ماف و سپاردانه‌ی لایه‌تی بی‌گێڕنه‌وه بۆ خاوه‌نه‌کانیان^(۸).

(۸) شرح النووي علی صحیح مسلم: ۷۴/۱۱.

حیکمه‌تی وه‌سیه‌تکردن:

به‌پیی بنه‌ما گشتیه‌کانی شهریه‌تی ئیسلام بیّت وه‌سیه‌ت کردن دروست نییه، له‌به‌رئه‌وه‌ی ده‌ستخستنه مألّیه‌تی پاش مردنی، له‌گه‌ل ئه‌وه‌ی که ماله‌که‌ی پاش مردنی ده‌بیته مألّی که‌سانی تر که میراتی لّی ده‌بن، به‌لام وه‌ک زیاده خێرو په‌حمه‌تیک‌ی خودا به‌ بنده‌کانی وه‌ له‌به‌ر به‌رژه‌وه‌ندی گشتی و سودو قازانجی وه‌سیه‌تکارو وه‌سیه‌ت بۆ‌کراوو کۆمه‌لگه‌ش به‌گشتی خوای که‌وره‌و میهره‌بان پێگای داوه‌ ئه‌و که‌سه وه‌سیه‌ت بکات بۆ خزم و که‌سی بۆ نه‌نجامدانی ئه‌م کاره‌ خێرو چاکانه‌ دوا‌ی مردنی مرۆف.

جووره‌کانی وه‌سیه‌ت :

وه‌سیه‌ت کردن چوار جوړه :

یه‌که‌م : وه‌سیه‌تی واجب: ئه‌ویش ئه‌و وه‌سیه‌ته‌یه که بیکات بۆ هه‌موو ئه‌و هه‌ق و مافانه‌ی له‌سه‌ریه‌تی، و بۆ ئه‌و هه‌ق و مافانه‌شی که به‌سه‌ر خه‌لکیوه‌ن، وه‌ک قه‌رزو سپارده، چی به‌سه‌ر خۆیه‌وه‌ بن، یان مافی خۆی بیّت و لای خه‌لکی ترین، تاوه‌کو ئه‌ستۆی خۆی پاک بکاته‌وه‌ له‌ قه‌رزو مافی خه‌لکی، یان مال و سامانی خۆی له‌ فه‌وتان و تیاچوون بپاریژیت.

دووهم : وه‌سیه‌تی سوننه‌ت (مستحب): مه‌به‌ست له‌و وه‌سیه‌ته‌یه که مرۆف بیکات بۆ ئه‌وه‌ی له‌پاش مردنی برێک له‌ ماله‌که‌ی بکړیت

بہ خیرو سہدہقہ، جا بدریت بہ ہزاران، یان بخریتہ ناو
پہرژدہیہ کی خیرخوازی وک دروستکردنی مزگوت و
نہ خوشخانہ و قوتابخانہ بۆ فیروونی قوتابیان .

سیہم : وہسیہ تی حرام: ئو وہسیہ تہیہ کہ وہسیہ تکار وہسیہ
بکات بہ وہی مال و سامانہ کی لہ شتیکی گوناہو بی شرعیدا
خرج بکریٹ .

چوارہم : وہسیہ تی مہکروہ (ناپہسند): ئو وہسیہ تہیہ کہ
کہ سی وہسیہ تکار کہ سیکی ہزار بیت، یان مال و سامانیکی
کہ می ہبیت و لہ ہمان کاتدا منال و میراتگرانیکی ہزاری
زوری ہبیت و بجیت وہسیہ بکات بہ بہ خشینی مالہ کی بہ
خیرو سہدہقہ، وہ کہ سہکانی بہ ہزاری بہ جی بہتلیت و
ناچارین دەست لہ کہسانی تر پان بکہنہ وہ .

خوشہ ویستان: مرؤف دەتوانیت ہندیک وہسیہ تی تایبہت بہ
خویشی بکات، وک ئو وہی وہسیہ: بکات لہ پاش مردنی فلان
کہ سی ناسراوی خوی بیشوات، یان فلان ماموستا نوژی لہ سہر
بکات، یان وہسیہ بکات کہ ہیچ جورہ بیدعو کاریکی ناشہرعی
لہ تازیہ کہیدا نہ انجام نہدریت وک شین وشہ پوری ٹافرہ تان و خرم و
کہ سوکارہ کی، بہ تایبہت نہ گہر زانی کہ سانیکی نزیک لہ خوی پاش
مردنی کاریکی لہ و شیوہیہ نہ انجام دہدن، ہر وک عہری کوپی

عاس (په‌زای خوای لئ بیټ) کاتیک له سهرمه‌رگدا بوو نه‌م وه‌سیه‌ته‌ی کرد: ﴿فَإِذَا أَنَا مِتْ فَلَا تَصْحَبْنِي نَائِحَةً وَلَا نَارًا﴾^(۱)، واتا: نه‌گه‌ر مردم هیچ که‌سیک به شین و شه‌پورو ناگره‌لکردن شوین جه‌نازه‌که‌م نه‌که‌ویت.

هه‌روه‌ها سونه‌ته وه‌سیه‌تکار وه‌سیه‌ت بکات له‌کاتی له‌شساغی و ته‌واوی عه‌قل وه‌وشداری، نه‌ک دوا بخریټ بوکاتی نه‌خووشی سهرمه‌رگ و مردن نه‌مجا فه‌رمان بکات بلټ: وام بوټکه‌ن، وام بوټکه‌ن.

نه‌بو هوره‌یره (خوای لئ پازی بیټ) ووتویه‌تی: ﴿إِذَا مِتْ فَلَا تَضْرِبُوا عَلَيَّ فُسْطَاطًا، وَلَا تَتَّبِعُونِي بِنَارٍ، وَأَسْرِعُوا بِي إِلَى رَبِّي، فَإِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: إِذَا وَضَعَ الْعَبْدُ أَوِ الرَّجُلُ الصَّالِحُ عَلَى سَرِيرِهِ، قَالَ: قَدُمُونِي قَدُمُونِي، وَإِذَا وَضَعَ الرَّجُلُ السَّوْءَ، قَالَ: وَيْلَكُمْ أَيْنَ تَذْهَبُونَ بِي﴾^(۲)، واتا: نه‌گه‌ر مردم په‌شمال و خه‌یمه‌م بو هه‌لمه‌ده‌ن، وه به ناگرکردنه‌وه‌وه شوین جه‌نازه‌م مه‌که‌ون، چونکه من له پیغه‌مبه‌ری خودام بیستوهه ﷺ که فه‌رموویه‌تی: کاتیک

(۱) رواه مسلم .

(۲) رواه أحمد.

کہ سبکی پیاوچاک خرایہ نار دارہ مہیتہو، دہلئت: زووکن بمبن و
بمگپنہوہ بۆ لای پەروردگار زوو بمگپنہوہ بۆلای، بہ لام نگہر
کہ سبکی خرابکار بوو، دہلئت: وای بۆ ئیوہ، ئوہ چیم لئ
دہکن و بۆ کویم دہبن؟.

زانایانیش وایان بہ باش زانیوہ کہ ئو وہسیہتی شرعیہ بہم
شیوہیہی لای خواروہ بیت، و ئہم خالانہ لەخۆ بگریٹ :

یہ گہم : وہسیہت دہکم بہوہرہ پارہیہ (ناوی مہبلہغہ کہ بہینئت و
دیاری بکات) بۆ دۆستان و خزمان و کہسانی نزیکم، یان بۆ
ہہزاران و نہ داران و چاپکردنی پەرتووی ئایینی، یان وہفکردنی
بۆ پرۆژہی خیرخوازی نہ پراوہ، وەک دروستکردنی مزگوت و
نہ خوشخانہ و پردو قوتابخانہی زانستہ شرعیہکان و بنکہکانی
فیربوون و لەبەرکردنی قورئانی پیروژو یارمەتی قوتابیانی ہہزارو
شویتی حەوانہوہ بۆہزارو رپیوارانی تویشو لیبراو (بہ لام نابیت
ئہم مہبلہغہ لە سبکی مال و سامانہکی زیاتر بیت، وہ نابیت
بۆ کہسانیک بیت کہ بہ پئی شرع میراتی لئ بہن).

یا زانایہکی شرعی وہسیہت بکات بلئت: کتیبہکانم وہقف
بیت بۆ فلانہ کتیبخانہی گشتی خەیری (بہ تاییہتی نگہر
کوپی یا میرانگریکی خویندہواری نہ بیت پیوستی پی بیت)
بۆئوہی موسلمانان بہ گشتی وقوتابیانی زانستہ شرعیہکان

بہ تاییہ تی سوودی لی ویریگرن .

دوہم : وہسیہ دہکم لہ کاتی سہرمہرگمدا کڑمہ لیک لہ
پیاوچاکان نامادہ بن، بۆ ئوہی لہ و کاتہ دا گومان باشی (حسن
الظن) م بہ رامبہر بہ خودا بیررخنہ وہ .

سیہم : وہسیہ دہکم کہ لہ کاتی سہرمہرگمدا ووشی (لا
الہ الا اللہ) م بخنہ سہر زمان بہ نہ رمی وھیمنی، چونکہ
پیغہ مبری خوا ﷺ فرمویہ تی: ﴿لَقِنَا مَوْتَاکُمْ لَا إِلَهَ إِلَّا
اللَّهُ﴾^(۱۱)، واتا: مردوہ کانتان بہ (لا الہ الا اللہ) تہ لقین بدہن
لہ کاتی سہرمہرگدا، ہر وہا فرمویہ تی: ﴿مَنْ كَانَ آخِرَ
کَلَامِهِ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ دَخَلَ الْجَنَّةَ﴾^(۱۲)، واتا: ہر کہ سیک کوتا
ووشی لہ دنیا دا: (لا الہ الا اللہ) بیت دہ چیتہ بہ ہشتہ وہ .

چوارہم : وہسیہ دہکم کہ سانیکی شارہ زاو پیاوچاک وئہ مین و
ناگادار بہ ئہ حکام و ئادابہ کانی مردوہ شوشتن بمشورن، بہ
شیوہ یک کہ هاوتا بیت لہ گہل سوننہ تی پیغہ مبری خوا ﷺ،

(۱۱) رواہ مسلم .

(۱۲) حدیث حسن رواہ الحاکم .

وه نه‌گەر شتیکی ناشیرین و عه‌بیکی بینی به‌لاشه‌که‌مه‌وه
بیشاریته‌وه و باسی نه‌کات لای هیچ که‌س له‌به‌ر خاتری خودا.

چونکه پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ فرموویه‌تی: ﴿من غسل میتا
فکتم علیه طهره الله من ذنوبه، فإن کفنه کساه الله من
السندس﴾^(۱۳)، واتا: هه‌رکه‌سیک مردووێک بشوات و هه‌ر
که‌موکوپیه‌کی پیوه بینی بیشاریته‌وه خوای گه‌وره خاوینی
ده‌کاته‌وه له‌گونا‌ه‌کانی، وه نه‌گەر کفنیشی کرد نه‌وه خوای گه‌وره
جلو به‌رگی ئاوریشمی نهرم و تۆلی له‌به‌ر ده‌کات له‌به‌ه‌شت دا.

پێنجهم: وه‌سیهت ده‌که‌م که نه‌و کفنه‌ی له‌به‌رم ده‌که‌ن په‌نگی
سپی بێت و گولوی لی‌بده‌ن چونکه پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ
فرموویه‌تی: ﴿ألبسوا من ثيابکم البیاض، فإنها من خیر
ثیابکم وکفّنوا فیها موتاکم﴾^(۱۴)، واتا: جلویه‌رگی سپی
له‌به‌ریکه‌ن چونکه له‌چاکترین جلو به‌رگتانه، و مردوو‌ه‌کانتانی تیدا
کفن بکه‌ن.

شه‌شهم: وه‌سیهت ده‌که‌م که ئاماده‌بووانی سه‌ر گۆپم پاش

(۱۳) رواه الطبرانی في المعجم الكبير.

(۱۴) رواه الترمذي.

شاردندہ وہم نزاو دوعای خیرم بؤبکەن، چونکہ پیغەمبەری خوا
 ﷺ پاش بە خاک سپاردنی مردوو لە سەر گزڕەکە‌ی پادەوہ ستاو
 دەیفەرموو: ﴿ استغفروا لأخیکم وسلوا له التثیبت فإنه الان
 یسأل ﴾^(۱۰)، واتا: داوای لیخۆش بوون بۆ براکە تان بکەن، وہ
 بپاریئە وہ لە خوا کہ زمانی دامەزراو بیئت لە وہ لامدانە وە‌ی
 فریشتەکان، چونکہ کەمیکی تر پرسیری لئ دەکریت.

وہ ھەروہا وہسیہ دەکەم کہ ئامادەبوانی کاتی ناشتم پاش
 شاردندە وەم بە ئەندازە‌ی سەرپرینی قوریانیەک و دابەشکردنی
 گۆشتەکە‌ی بە سەر ھەژاراندایەمێننە وە تاوہکو دڵم پێیان خۆش
 بیئت، وہ وەلامی فریشتەکانی پەرورەگار بدەمە وە.

قال عمر بن العاص ﷺ فی ولایتہ عند الموت : ((...فَإِذَا
 دَفَنْتُمُونِي، فَشْنُوا عَلَيَّ التُّرَابَ شَنًّا، ثُمَّ أَقِيمُوا حَوْلَ قَبْرِي قَدْرَ مَا
 تُنَحَرُ جَزُورٌ، وَيُقَسَّمُ لِحْمُهَا، حَتَّى أَسْتَأْنِسَ بِكُمْ، وَأَنْظُرَ مَا أَرَا جُعُ
 بِهِ رُسُلَ رَبِّي))^(۱۱)، واتا: ھەمری کوپی عاس (خوای لئ پازنی
 بیئت) لە وەسیہ نامە‌ی نزیک سەر ھەرگیدا ووتیەتی: ((...ھەر
 کاتیک منتان ناشت و ردە و ردە خۆل بکەن بە سەرمدا، ئەمجا

(^{۱۰}) حدیث صحیح رواہ العاکم .

(^{۱۱}) رواہ مسلم .

لہ‌دواییدا بہ‌ئەندازە‌ی سەرپرینی ووشتریک و دابە‌شکردنی
گۆشتە‌کە‌ی لە‌سەر گۆرپە‌کە‌م ب‌م‌یننە‌و، بۆ ئەو‌ە‌ی د‌ل‌م پ‌یتان
خۆش ب‌یت، وە بزانم چۆن وە‌لامی فریشتە‌کانی پ‌ەرورە‌دگارم
دە‌دە‌مە‌و)).

هه‌شتە‌م: وە‌سیەت دە‌کە‌م کە نۆز بە‌پە‌لە هەرچی قەرزو مافی
خە‌لکە بە‌سەر مە‌و و ب‌یدە‌نە‌و پ‌یش ئەو‌ە‌ی ب‌م‌ن‌ژن، وە داوا
ب‌کەن لە و کە‌سانە‌ی کە قەرزیان لە‌سەر مە پ‌ر بە‌د‌ل گەردنم نازاد
ب‌کەن تا‌کو لە چو‌نە ناو بە‌هەشت پ‌ی‌گ‌ریم ل‌ئ نە‌کرئ، چونکە
پ‌ی‌غە‌مبە‌ری خوا ﷺ فەر م‌وویە‌تی: ﴿نفس المؤمن معلقة
بدينه حتى يقضى عنه﴾^(۱۷)، واتا: پ‌ۆ‌حی باو‌ە‌پ‌دار لە گۆر‌دا
بە‌س‌راو‌ە‌تە‌و و بە بە‌هەشت شاد ناب‌یت لە‌بەر ئەو قەرزە‌ی
لە‌سە‌ریە‌تی، هە‌تا وە‌کو بۆی دە‌در‌یتە‌و.

هه‌شتە‌م: وە‌سیەت دە‌کە‌م کە لە‌کاتی بە‌پ‌یک‌ردنی جە‌نازە‌کە‌مدا ب‌ئ
دە‌نگ بن و ه‌ی‌م‌نی ب‌پ‌ار‌ژن، وە با نو‌ی‌ز خ‌و‌ینە‌کانی سەر م
نۆزبن، وە ن‌زای خ‌یرم نۆز بۆ ب‌کەن .

نۆ‌یە‌م: وە‌سیەت دە‌کە‌م بۆ‌کە‌سوکارم — بە‌تایبە‌تی ئاف‌رە‌تە‌کان —
کە پ‌ازی بن بە قەزاو قە‌دە‌ری خ‌وای گە‌ورە و د‌و‌ور ب‌کە‌ونە‌و لە

(^{۱۷}) حدیث صحیح رواه أحمد .

نہجامدانی ہر کاریکی ناشہری بوم، وہک گریانی نورو شینو
 شہ پورو یہ خہی خو داپنین، چونکہ پیغمبری خوا ﷺ
 فہرموویہ تی: ﴿لیس منا من ضرب الحدود وشق الجيوب ودعا
 بدعوى الجاهلية﴾^(۱۸)، واتا: لہ نئمہ نیبہ نہو کہسہی کہ بو
 مردوان لہ پومہ تی خوئی بدات، وہ یہ خہی خوئی دابدیٹ، وہ
 بہ بالورہ و مات و ہاوارى نہ فامی ہاوار بکات، وہ مہروہا
 فہرموویہ تی: ﴿إن الميت يعذب في قبره بما نصح عليه﴾^(۱۹).
 واتا: بیگومان مردو لہ ناو گورہ کہی سزا دہدریٹ بہ ہوئی نہو
 شین و شہ پور و گریانہی لہ سہری دہکریٹ. نہمہش زانایان
 وایان لینک داوہتہوہ، نہگہر ہاتوو نہو کہسہ لہ ژانی زانیبیٹی
 خزم و کہ سوکارہ کہی پاش مردنی کاریکی لہو شیوہیہی بو
 دہکەن و وہسیہت نہکات شتی وا نہکەن، بۆیہ واجبہ لہم
 کاتہدا نہو وہسیہتہ بکات بو کہ سوکارہ کہی کہ پاش مردنی
 کاری وانا شہری نہکەن.

وہ تکا دہکەم لہ کہ سوکاری خو شہ ویستم پښگہ نہدەن
 ناغرہ تی سہردولکہ بیژ پیاہ لدان ولاواندەنہ وەم بۆبکات، چونکہ

^(۱۸) رواہ البخاری.

^(۱۹) رواہ البخاری.

پیغمبرِ خوا ﷺ نے مکارہی حرام کر دیا^(۲۰)، وہ پیغمبرِ خوا ﷺ دہریارہی نے م جوڑہ ٹافرہ تہش فرمویہ تی: ﴿الْآتِجَةُ إِذَا لَمْ تَنْبُ قَبْلَ مَوْتِهَا تُقَامُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَعَلَيْهَا سِرْبَالٌ مِنْ قِطْرَانٍ وَدِرْعٌ مِنْ جَرَبٍ﴾^(۲۱)۔ واتا: نہو ٹافرہ تی مردو دہلاوینیتہ وہ نہ گہر تہ وہ نہ کات پیش مردنی، نہوا لہ پڑی قیامہ تدا کاتیک زیندو دہ کریتہ وہ کراسیکی لہ بہر دایہ لہ قہ ترانہ، (مادہ یکہ پشی بہ گپو گہر مہ بہ سادہ ترین شیوہ ناگر دہ گرت، بویہ وشتری گہری پی چہ و دہ کریت) واتہ: جہستہی ہموو توشی خوران دہ بیت۔

دہیہ م: وہسیہ دہ کہ م کہ پاش مردن و گیان دہرچوونم بہ پہلہ بہ خاکم بسپیرن و ہوالی مردنم بگہینن بہ کہ سو خزم و خوشہ ویستان و پیاوچاکانی ہاوپیم، بؤ نہ وہی بہ شدارین لہ شوردن و کفن و نویژ لہ سہرکردن و بہ خاک سپاردنم، تاوہ کو نہوان بہ شدارین لہ و خیرہ گہرہ و نزای خیرو لیخوشبوونیش بؤ من بکن۔

یازدہیہ م: وہسیہ دہ کہ م بؤ کہ سوکارم کہ پگہ نہ دہن بہ ہیچ شیوہ یک ٹافرہ تان (با نزیکترین کہ سیشم بن) لہ گہل

(۲۰) رواہ أحمد والترمذی وابن ماجہ۔

(۲۱) رواہ مسلم۔

جہ نازہ کہ مدا بین بوسہ قہ بران، چونکہ نہ مہ پیچہ وانہی
 فرمودہی پیغہ مہری خواہ ﷺ، نیمای علی (خوای لی
 پازی بیت) وتوبہ تی: « خَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ،
 فَإِذَا نِسْوَةٌ جُلُوسٌ، فَقَالَ: مَا يُجْلِسُكُنَّ؟ قُلْنَ: نَنْتَظِرُ الْجَنَازَةَ،
 قَالَ: هَلْ تَغْسِلْنَ؟ قُلْنَ: لَا، قَالَ: هَلْ تَحْمِلْنَ؟ قُلْنَ: لَا، قَالَ:
 هَلْ تُدْلِينَ فِيمَنْ يُدْلِي؟ قُلْنَ: لَا، قَالَ: فَارْجِعْنَ مَأْزُورَاتٍ غَيْرَ
 مَأْجُورَاتٍ (۲۲)، واتا: پیغہ مہری خواہ ﷺ، چوہ دہرہ وہ
 بینی چند نافرہ تیگ دانیشتون، فرموی: بچی دانیشتون؟
 وتیان: چاوہ پیئ نہم جہ نازہ یہین، فرموی: نایا نیوہ
 دہیشون؟ وتیان: نہ خیر، فرموی: نایا مہ لیدہ گرن؟ وتیان:
 نہ خیر، فرموی: نایا نیوہ لہ وانہن دہ یانخنہ ناو گورہ وہ؟
 وتیان: نہ خیر، فرموی: دہ بگہ پینہ وہ گوناہبار دہ بن و خیرتان
 ناگات، کہ واتہ تاوانبار دہ بن بہ پویشنتان و ہیچ پاداشتان
 ناگات لہ وہی نامادہ بن لہ شاردنہ وہی مردودا.

دوازدهم: وہ سبہ دہ کم پاش نہ وہی دلتیا بوون لہ وہی گیانم
 دہرچوہ، چاوہ کانم بہ نہ رمی دابخن و پروم لہ قبیلہ بکہن،

پاشان بە پۆشاکیکی سووک که هەموو لاشەم بگریتەوہ جگە لەو پۆشاکیکی که لەبەرم بووہ دامپۆشن، ئەم نزایەم بۆ بکەن و بڵێن : ﴿اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِفُلَانٍ﴾ (ناوہکەم بڵێن)، وارفە درجەتە فی المہدین، وأخلفه فی عقیبہ فی الغابریں، واغفر لنا ولہ یارب العالمین، وافسح لہ فی قبرہ، ونور لہ فیہ ﴿^(۲۳)﴾، واتا: پەرورەدگارا لە گونامی فلان کەس خۆشبە، و پلەى لای خۆت بەرز بکەرەوہ و لەناو کەسانی ھیدایەتدراواندا، وە لەپاش ئەو کەسیکی دڵسۆز جێ بەیڵە بۆ کە سوکاری و بیکەرە جێنشینی، وە لە ئێمە و لەویش خۆشبە، ئەى پەرورەدگاری جیہانیان، ئەى خواپە گۆرەکەى بۆ فراوان و پوناک و پۆشن بکەرەوہ .

سیازدەھەم : وەسیەت دەکەم پاش مردنم ئەو کەسەى کە دروست نەبووہ لە ژیانمدا سەرم ھەڵبەتەوہ و ماچم بکات، پاش مردنیش ئەوہ نەکات .

چواردەھەم : وەسیەت دەکەم بۆتان لەو شوێن و جێگایەى کە مردم ھەر لە گۆرستانی ئەو شوێنەش بەخاکم بسپێرن، وە تەرمەکەم نەگۆژنەوہ بۆ جێگایەکی تر مەگەر ناچار بن .

ہر وہ ما وہسیہ دہکەم: لە گەڵ ھەلگرتن و بێردنی جە نازە کەم
ھیچ بیدعە یەکی حەرام و قەبیح نە کەن وەک: ھەلگرتنی
چە پکە گۆل و دانانی لە سەر گۆرپە کەم، چونکە ئەمە عادیەت و
چاویکەری غەیرە موسلمانە و بێ فەرمانی مائە و خۆ ھەلکێشان و
بە خۆ دانازینە .

پاز دە یەم: وەسیەت دہکەم کە پاش مردنم چلە ی ماتە مینیم بۆ
نە گیردیت و کەسانی نزیکم وەک دایک و خوشکە کانم پۆشاکی
پەش نە پۆشن، تازە داری و ماتە مینیم بۆ نە کەن لە سێ پۆژ
زیاتر، چونکە پێغەمبەری خوا ﷺ فرمویەتی: ﴿ لَا يَحِلُّ
لَا مَرَأَةٍ تُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ أَنْ تُحَدَّ عَلَى مَيِّتٍ فَوْقَ ثَلَاثٍ إِلَّا
عَلَى زَوْجٍ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَعَشْرًا ﴾^(۲۴)، واتا: دروست نیە بۆ ھیچ
نافرەتیک باوەپی بە خودا و بە پۆژی دوا یی ھەبیت زیاتر لە سێ
پۆژ ماتە مینی بگیری بۆ مردوو، مەگەر بۆ میردی کە چوار
مانگ و دە پۆژە - پێویستە ئافرەتی میرد مردوو ئەم ماوہیە
تازە یە دار بیت - .

ساز دە یەم: وەسیەت دہکەم گۆرپە کەم لە پاش مردنم نە کریت بە

(۲۴) رواہ البخاری و مسلم.

جیگای کۆبونہ‌وہو بۆنہ گێران، وہ ھەروەھا وہسیہ دەکەم زیاتر لە بستیک خۆلی سەر گۆپەکەم بەرز نەکەنەو، و بیشکەو قەفەسی ئاسنینی لەسەر دروست نەکەن، وہ بەھیچ شیوەیەک نایەت و فەرموودە و شتی تریش وەک ھۆنراوہ و پەخشان لەسەر کێلەکە‌ی نەنوسن، چونکە پیغەمبەری خوا ﷺ پێگری کردووە لەوہا کارێک وەک لە پیوایەتی ئیمام تورموزی و حاکمدا ھاتووە ﴿نہی رسول اللہ ﷺ أن یکتب علی القبر شیء﴾^(۲۵)، واتا: پیغەمبەری خوا ﷺ پێگری کردووە لەوہی ھیچ شتیک لەسەر گۆپ بنوسریت .

جەقەدەبەم: وہسیہ دەکەم بۆکەسوکارم کە لە خودا بترسن و ھەر کێشەو ناخۆشیەکی نێوان خۆیان چارەسەر بکەن بە ناشتەوایی و لە فەرمانی خوای گەورەو پیغەمبەر ﷺ دەنەچن و ئەو مال و سامانە‌ی کە جێی دەھێڵم بەشیوەیەکی شرعی و بەپێی قورئان و سوننەتی سەحیحی پیغەمبەری خوا ﷺ لە نێوان میراتگراندا دابەش بکریت، وہ بەھیچ شیوەیەک ستم لە ھیچ کەسیکتان نەکەن، بەتایبەتی لە کچەکان .

(۲۵) رواہ الترمذی والحاکم .

۴۴۰۴۴۴۴۴: وہسیت دہکم بۆکە سوکارومیراتگرانم ئەوا من جیتان دێلم و کردەوہی خێرو چاکەم کۆتایی دیت تەنہا لەو کردەوہ چاکانہی کہ پێغەمبەری خودا ﷺ دیاری کردوہ نہبیت، چونکہ پێغەمبەری خوا ﷺ فرمویەتی: ﴿إِذَا مَاتَ الْإِنْسَانُ انْقَطَعَ عَنْهُ عَمَلُهُ إِلَّا مِنْ ثَلَاثَةٍ: إِلَّا مِنْ صَدَقَةٍ جَارِيَةٍ أَوْ عِلْمٍ يُنْتَفَعُ بِهِ أَوْ وَلَدٍ صَالِحٍ يَدْعُو لَهُ﴾^(۲۶)، واتا: ئەگەر مرۆڤی (مسولمان) مرد کردەوہی کۆتایی پێدئی مەگەر لە سێ شتەوہ نہبیت: خێریکی بەردەوام، یان زانیاریەک سوودی لێ وەرەبگیری، یان مندالێکی چاک دوعای بۆ بکات.

وہ مەرۆہا پێغەمبەری خوا ﷺ فرمویەتی: ﴿إِنَّ مِمَّا يَلْحَقُ الْمُؤْمِنَ مِنْ عَمَلِهِ وَحَسَنَاتِهِ بَعْدَ مَوْتِهِ: عِلْمًا عَلَّمَهُ وَنَشَرَهُ، وَوَلَدًا صَالِحًا تَرَكَهُ، وَمُصْحَفًا وَرَّثَهُ، أَوْ مَسْجِدًا بَنَاهُ، أَوْ بَيْتًا لِابْنِ السَّبِيلِ بَنَاهُ، أَوْ نَهْرًا أَجْرَاهُ، أَوْ صَدَقَةً أَخْرَجَهَا مِنْ مَالِهِ فِي صِحَّتِهِ وَحَيَاتِهِ يَلْحَقُهُ مِنْ بَعْدِ مَوْتِهِ﴾^(۲۷)، واتا: لەو شتانہی کہ ئیعماندار پێی دەگات لە کردەوہ چاکەکانی دواي مردنی خۆی: (۱) زانستیکی - بەسوود - کہ فێری بووێت و خەڵکانی تری

(۲۶) أخرجه مسلم.

(۲۷) رواه ابن ماجه وابن خزيمة .

فیرکردبیت و بلاوی کردبیتہ وہ، (۲) وہ ہر وہا کوپڑکی
چاکہ کاری لہ دواوی خوی بہ جیہشتبیت، (۳) وہ یاخود قورٹانیک
لہ دواوی خوی بہ جیہشتبیت، (۴) وہ یاخود مزگہ و تیکی دروست
کردبیت، (۵) یاخود خانوویہ کی بۆرپوار دروست کردبیت، (۶)
وہ یاخود جۆگہ یہ کی ہلبہ سبتیت کہ خہ لکی سوودی لہ
ببین، (۷) وہ یاخود خیرو چاکہ یہ کی بہ ردہ وام لہ مال و
سامانی خوی نہ نجام دابیت لہ کاتی لہ ش ساغی و ژیان
دونیاییدا وہ لہ دواوی مردنیشی بہ ردہ وام بوبیت۔

جا تگا کارم لہ کہ سوکاری نازیزو خوشہ ویستم لہ پشکی
گہورہی نہم خیرو خیراتانہ بیہ شم نہ کہن، زۆر بہ دلسۆزیہ وہ
بۆم نہ نجام بدہن، چونکہ من نیستا زۆر چاوم لہ دہستی خیری
نیوہیہ، زۆر زۆر پیویست و ہزارم بۆکاری چاکہ و پہ حمی
خودا، توخوا لہ بیرم نہ کہن، نیستا کاتی خوشہ ویستیتانہ بۆ
من، کاتی وہ فاداریتانہ بۆ من۔

نۆزدہیہم: پیتان پادہ گہینم و دہتانکہم بہ شاہید لای خوی گہورہ
کہ من گہردنی ہموو کہ سیکم نازاد کردوہ، و لہ ہموو ہقیکی
خۆم خۆش بووم، وہ بۆیہ داوا لہ نیوہش دہ کہم کہ گہردنی
من نازاد بکہن نہ گہر ہر ہر ہقیکتان بہ سہر منوہ ہبیت۔

بیستہم: دوا وہ سیہ تیشم بۆتان ہمان وہ سیہ تی پیشہ وای

مروڤايەتیه ﷺ كە وەسىەتى كرد بۆ ئوممەتەكەى لە خوا
بترسن و پارىزگاربن و ئاگادارى نوێژەكانىيان بن و ستم لە
ژنان نەكەن، وەك ئىمام ئەبوداود پىوايەتى كردوو، كە
پىغەمبەر ﷺ لە سەرەمەركدا فرموى : ﴿ الصلاة،
الصلاة، اتقوا الله فيما ملكت أيمانكم ﴾ (٢٨)، واتا: ئاگادارى
نوێژەكانتان بن، ئاگادارى نوێژەكانتان بن، لە خوا بترسن
لەوہى ستم لە ژن و خزمەتكار و بەردەستەكانتان بكەن.

بىست و يەكەم: وەسىەت دەكەم و ئومىدەوارم كە پەندو عىبەرەت
وەربگرن لە مردنى من، ئەوا من بە يەكجارى مالتاوايتان
لێدەكەم تا پۆڤى قىامەت بەيەك دەگەينەو، من بەتاقى تەنھا
جێدەهێلن لەناو ئەم گۆرەدا، ئێو ش دەگەپنەو بۆلاى مال و
كەسوكارتان، كەستان ناتوانن لام بمىننەو بۆكاتىكى كەمىش،
من ئىستا لىپرسىنەو دەست پى دەكات و نازانم سەرئەنجام
چى لىدیت؟ خوا پەحم پىبكات، بۆيە دەلیم: تەوبە بكەن،
تەوبە بكەن، بگەپنەو بۆلاى خودا.

بىست و دووهم: لەپىشەكى وەسىەتەكدا ئەمە دەنوسیت:

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رضی اللہ عنہ قَالَ: ((كَانُوا يَكْتُبُونَ فِي صُدُورِ
وَصَايَاهُمْ هَذَا مَا أَوْصَى بِهِ فُلَانٌ ابْنُ فُلَانٍ، أَوْصَى أَنَّهُ يَشْهَدُ أَنَّ لَا
إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ، وَأَنَّ
السَّاعَةَ آتِيَةٌ لَا رَيْبَ فِيهَا، وَأَنَّ اللَّهَ يَبْعَثُ مَنْ فِي الْقُبُورِ، وَأَوْصَى
مَنْ تَرَكَ بَعْدَهُ مِنْ أَهْلِهِ أَنْ يَتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تَقَاتِهِ، وَأَنْ يُصْلِحُوا
ذَاتَ بَيْنِهِمْ، وَيُطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ إِنْ كَانُوا مُؤْمِنِينَ، وَأَوْصَاهُمْ بِمَا
وَصَّى بِهِ إِبْرَاهِيمُ بَنِيهِ وَيَعْقُوبُ عليہ السلام يَنْبَغِي إِنَّ اللَّهَ أَصْطَفَى لَكُمْ الَّذِينَ فَلَا
تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنْتُمْ مُسْلِمُونَ ﴿۲۹﴾)).

نہنس (خوای لی پازی بیٹ) دہ لیت: ہا وہ لان لہ پیشہ کی
وہسیہ تہ کہ یاندا نہ میان دہ نویسی: بہ ناوی خوای بہ خشنده ی
میہرہ بان، نہمہ نہو وہسیہ تہ یہ کہ فلانی کوپی فلان
کردوویہ تی، شاہی تی نہ دات کہ ہیچ پەرستراویکی بہ ہق نییہ
جگہ لہ خوای تاک و تہ نہای بی ہا وہ ل، وہ موہمہ دیش ﷺ
بہ ندہ و نیردراوی خواہ، وہ بیگومان پڑی دواہی دیت و گومانی
تیدا نییہ، وہ بہ پاستی خواہموو نہوانہ ی لہ گورہ کاندان
زیندوویان دہ کاتہ وہ، وہ وہسیہ ت بکات بو نہو کہ سوکارہ ی

لیی به جیماوون له خوا بترسن و نیوانیان چاک کهن و گوپراه‌لی
 فه‌رمانی خواو پیغه‌مبه‌ری خوا بن، نه‌گه‌ر باوه‌پدارن وه‌سیه‌تیا
 بۆ بکات به‌و وه‌سپته‌ی که ئیبراهیم و یه‌عقوب -علیهما السلام-
 وه‌سیه‌تیا پیکرد بۆ کوپه‌کانیا که ووتیا: (پۆله‌کانم بیگومان
 خوا ئایینی نیسلا می بۆ هه‌لبژاردوون، که‌واته به‌ موسلمانیه‌تی
 نه‌بیئت مه‌مرن).

بیست و سییه‌م : له پیش کۆتاییدا نوسه‌ری ئهم وه‌سپته‌نامه‌یه
 بنوسیت: ئهم وه‌سپته‌نامه‌ی شهرعی منه، به‌نده‌ی هه‌ژاری
 به‌رده‌م قاپی په‌حمه‌تی خودا بۆ که‌سوکاره‌که‌م، داواکارم لیتان
 که به‌ته‌واوی جی به‌جیی بکه‌ن، وه‌ لای خوا که‌ردنی ئه‌و که‌سه
 ئازاد ناکه‌م که هیچ برکه‌ و بابه‌تیکی ئهم وه‌سپته‌نامه‌یه‌ بگوریت
 یا نه‌ستکاری بکات، چونکه‌ خوا ی که‌وره‌ ده‌ریاره‌ی وه‌سیه‌تی
 وه‌سیه‌تکاران فه‌رموووه‌تی: ﴿فَمَنْ بَدَّلَهُ بَعْدَ مَا سَمِعَهُ فَأَنَّى
 إِثْمُهُ عَلَى الَّذِينَ يُبَدِّلُونَهُ إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ﴾ (۳۰)، واته‌: هه‌رکه‌سیک
 وه‌سیه‌ته‌که‌ی گۆپی دوا ی بیستنی (یا نه‌ خویندنه‌وه‌ی) ئه‌وه
 گونا می هه‌ر له‌ که‌ردنی ئه‌و که‌سانه‌دایه‌ که‌ ده‌یگۆپن، بیگومان
 خوا ی که‌وره‌ش بیسه‌ری زانایه‌.

له کۆتاييدا: نوسيني به‌رواري وه‌سيهت نامه‌که پيويسته، وه
واچاکه بنوسریت به‌م شيوه‌یه‌ی خواره‌وه بیت:

ئهم وه‌سيه‌ته نووسراوه له پۆژی (.....) وه له مانگی
(.....) وه له سالی (.....) .

وه‌سيه‌تکار :

ناوی سیانی : (.....)

ناونیشان : (.....)

مۆرو ئیمـزا : (.....)

شاهیده‌کان و ئیمزاکانیان :

شاهیدی یه‌که‌م : (.....)

شاهیدی دووه‌م : (.....)

له کۆتاييدا تکا ده‌که‌م له خوينه‌ری به‌ریز له خوشکان
و برایانم له دوعاو نزای خیر بیبه‌شمان نه‌که‌ن .

وه زۆر سوپاس و دوعای خیر ده‌که‌م بۆ برای ئازیزم
مامۆستا: (ئومید عمر علی چروستانی) ده‌که‌م که یارمه‌تی
دام له تایپ و نه‌خشه‌سازی و پیداجوونه‌وه‌ی ئهم نامیله‌که‌یه .

دوا ووشه

ئەو کەسەى وهسيهت دهکات به سى بهکى مالهکەى جا خانوو بىت يا زهوى و باغ و دوکان و باله‌خانه‌و ئەو جوړه مولکانه بو وهقف و خىراتى بهردهوام پيويسته بچىته لای دادوهر له دادگای بارى کەسى ئەم وهسيهتنامه‌يه تۆمار بکات به فهرمى به مؤرو نيمزای شاهيدو دادوهر ؛ تاكو کەس نه‌توانيت نکولى بکات له راستى وهسيهتنامه‌که ؛ وه تاكو هيچ گرفت و کيشه نه‌بىت بو جيبه‌جیکردنى ؛ چونکه ئەو وهسيهتنامه جیگیر بووه به پىى شرع و ياسا ئەبىت جيبه‌جى بکړيت .

وصلی الله وسلم وبارک علی سیدنا محمد وعلی آله وصحبه وسلم.

سه‌رچاوه‌کان

- | | |
|------------------------------|--|
| ۱- القرآن الکریم. | ۹- المستدرک للحاکم. |
| ۲- صحيح البخاري. | ۱۰- السنن الكبرى للبيهقي. |
| ۳- صحيح مسلم. | ۱۱- صحيح ابن خزيمة. |
| ۴- سنن ابو داود. | ۱۲- المعجم الكبير للطبراني. |
| ۵- سنن الترمذي. | ۱۳- شرح النووي على صحيح مسلم. |
| ۶- سنن ابن ماجه. | ۱۴- سنن الدار قطني. |
| ۷- سن النسائي. | ۱۵- الفقه الإسلامي وأدلته للدكتور الزحيلي. |
| ۸- مسند الإمام أحمد بن حنبل. | ۱۶- الموسوعة الفقهية الكويتية. |

